

Herstel van gezag

Wie generaal McChrystal, de ontslagen bevelhebber van de NAVO-troepen in Afghanistan, nog het voordeel van de twijfel had willen gunnen, had kunnen aanvoeren dat op twee na alle aanstootgevende uitspraken in het tijdschrift *Rolling Stone* niet uit zijn mond kwamen, maar werden gedaan door zijn medewerkers. Maar dat argument had natuurlijk nooit de doorslag kunnen geven. Kennelijk heerste in McChrystals directe entourage een sfeer waarin het volstrekt normaal was om in laatdunkende termen te spreken over leden van de regering en om deze houding ongeremd te etaleren tegenover een bezoekende verslaggever.

Zo'n sfeer is fnuikend voor een precare militaire operatie, die juist vraagt om onderling vertrouwen en eendracht. Voor het Witte Huis was McChrystal dan ook niet te handhaven op zijn post. Zou dat wel zijn gebeurd, dan zou de vraag zijn gerezen of president Obama als *Commander in Chief* nog wel greep heeft op de missie in Afghanistan. En dat zou, na zijn weinig kordate optreden bij het begin van de olieramp in de Golf van Mexico en na de lange bedenktijd die hij vorig najaar nodig had voor een beslissing over de te volgen strategie in Afghanistan, nieuwe twijfel hebben gezaaid over zijn leiderschapskwaliteiten.

Bij de afwikkeling van deze vertrouwenscrisis rond de hoogste militair in Afghanistan toonde Obama zich evenwel van zijn sterkste zijde. De president maakte duidelijk dat niet persoonlijke gepikeerdheid zijn drijfveer was, maar dat hij handelde uit zorg voor de missie en het primaat van de civiele leiding. Vertrouwenwekkend was ook de gezwijnde benoeming van een opvolger: generaal David Petraeus, wiens naam is verbonden met de redelijk geslaagde *surge* in Irak. Hij heeft dezelfde visie op *counterinsurgency* als McChrystal, en met zijn benoeming wordt aan vriend en vijand dus een duidelijk signaal gegeven dat de Verenigde Staten niet van koers veranderen. Met dien verstande dat van de nieuwe bevelhebber een grotere mate van politieke tact mag worden verwacht.

Een ironische kant is er wel aan de keuze voor Petraeus. Dezelfde man die George Bush uit de brand hielp, is nu de toeverlaat van Barack Obama. In een situatie die nauwelijks minder netelig is dan die in Irak destijds, want de Afghanistan-missie verloopt geenszins naar wens, zoals wordt geïllustreerd door de olopende NAVO-verliezen. Vervanging van een 'losgeslagen generaal' is slechts de oplossing van een deelprobleem.

Van der Laan

Is Eberhard van der Laan (PvdA) de beste burgemeester voor Amsterdam? Komt u over een paar jaar nog eens terug, is het eerlijkste antwoord om te geven. In elk geval blijken zijn kwalificaties dik in orde. De gemeenteraad draagt hem voor als meest geschikte kandidaat, ook al ging naar verluudt de voorkeur van de vertrouwenscommissie uit naar de Almeerse burgemeester Annemarie Jorritsma (VVD).

Van der Laan (54) is in hart en nieren Amsterdammer. Hij is jurist, maar ook politicus. Hij was lid van de Amsterdamse gemeenteraad tussen 1990 en 1998, waarvan vijf jaar als PvdA-fractievoorzitter. Sinds november 2008 was hij minister van Wonen, Wijken en Integratie, tot aan de val van het kabinet op 20 februari. Datzelfde kabinet, maar dan zonder de PvdA en in demissionaire status, neemt naar verwachting volgende week Van der Laans voordracht door de gemeenteraad over.

De Amsterdamse VVD-fractievoorzitter Robert Flos zei blij te zijn met de keuze voor Van der Laan. Hij verwacht een steviger integratiebeleid dan van de vorige burgemeester, Job Cohen, die maar niet van zijn theedrinkersimago afkwam. 'Van der Laan is meer een drinker van een straffe bak koffie.'

Maar dan vergeet Flos, behalve het sigaretje bij die koffie, dat Van der Laan ook een pragmaticus is. In de Tweede Kamer heeft hij als minister inderdaad vaak stevige woorden gesproken over het inburgeren van 'nieuwe Nederlanders'. Maar hij verdedigde aanvankelijk gescheiden inburgeringscursussen, totdat hij onder druk 'een switch' maakte, zoals hij dat noemde, en gemeenten sommeerde deze praktijk te beëindigen.

Van der Laan kan zowel hard als charmant zijn. Hij kent de problematiek van wijken en buurten als geen ander. Voor de wijknaampak achtte hij een rol van het Rijk onontbeerlijk. Nu mag hij als burgemeester laten zien wat een gemeentebestuur zelf vermag. Als advocaat leerde hij ook een mediator tussen partijen te zijn, wat hem als minister hielp. In serieuze problemen, zoals zijn voorganger Ella Vogelaar, kwam hij nooit.

Wat aan het begin van zijn ambtstermijn in elk geval kan worden vastgesteld, los van zijn toekomstige prestaties, is dat Van der Laan de achtste PvdA-burgemeester op rij is. Gelet op de recente verkiezingsuitslagen kan die partijpolitieke kleur in de hoofdstad straks geen automatisme meer zijn.

REAGEREN?
VOLKSKRANT.NL/COMMENTAAR

Opinie & Debat

Nog even en de wederopbouwkerk is uit ons landschap verdwenen

Norman Vervat,
Herman Wesselink
Heemschut en
Cuypersgenootschap

Vele tientallen kerken uit de jaren vijftig en zestig zijn de laatste jaren tegen de vlakte gegaan. Zonder krachtig ingrijpen, zullen er nog eens duizend verdwijnen.

De wederopbouwkerken vormen het sluitstuk van een eenuwlange kerkbouwtraditie die voorafgaat aan de vernieuwingen van de jaren zestig van de twintigste eeuw en aan de ontzuiling, secularisatie en ontkerkelijking. Zo groot als de voorspoed en het optimisme waren tijdens de bouw, zo snel worden vele van deze kerkgebouwen, daterend uit de periode 1945-1970, nu in hun voortbestaan bedreigd. Door hun te jonge leeftijd hebben de meeste van deze kerken nog geen monumentenstatus, waardoor ze vaak vogelvrij zijn.

De afgelopen jaren zijn vele tientallen belangrijke kerken uit de wederopbouwperiode tegen de vlakte gegaan. Inmiddels zijn grote bressen geslagen in het oeuvre van belangrijke architecten, alsmede in belangrijke stromingen, zoals de internationale bekende Bossche School. Ook verloren veel woonwijken door de sloop van deze stedenbouwkundig vaak belangwekkende kerken belangrijke oriëntatiepunten en een deel van hun identiteit.

Recentelijk verdwenen onder andere de Willibrordkerk in Almelo, de Maria Gorettikerk in Kerkrade, de Opstandingskerk in Apeldoorn en de Pius X kerk in Amsterdam. In heel Nederland sluiten in de nabije toekomst circa duizend kerken, waarvan vele uit de wederopbouwperiode. Momenteel dreigt sloop voor belangrijke kerken als de Christus Koning in Heerlen, de Stephanus in Moerdijk, de Jozef in Tegelen en de Engelbewaarders in Hoorn.

De oorzaak van de problematiek ligt voornamelijk in het feit dat de hogere en lagere overheden te weinig doen voor deze gebouwen. Een ander groot probleem vormen de verslechterde financiële situatie en stringente standpunten inzake her-

BESTE INFORMATEUR...

Onderzoek in één keer alle meerderheden

Er is geen enkele reden om eerst de ene en dan pas de andere coalitie te onderzoeken. Bespreek meteen alle opties.

Meerdere personen hebben de laatste tijd terecht op gewezen dat het er bij een verkiezingsuitslag niet om gaat wie de grootste winnaars en verliezers zijn, maar slechts om de hoeveelheid zetels die elke partij heeft gehaald. Zo hoeft een partij, die ten opzichte van vorige verkiezingen zetels heeft verloren, zich niet afscheidener op te stellen dan een

Christus Koning te Heerlen.

Foto Google Earth

gebruik door de bisdommen. Oud-minister Plasterk heeft eind 2007 honderd potentiële wederopbouwmonumenten uit de jaren 1940-1958, waarvan veertien kerken, voor de rijksmonumentenlijst voorgedragen. Vele andere waardevolle jonge kerken zijn vogelvrij.

Uiteraard liggen de verantwoordelijkheden op dit gebied niet alleen bij de landelijke overheid. Vooral gemeenten, maar ook provincies, spelen een belangrijke rol bij het behoud van ons erfgoed. Helaas kan het (religieuze) wederopbouwvergoed bij veel lokale bestuurders op weinig waardering rekenen. Een aantal provincies en gemeenten heeft de kerkgebouwen uit deze periode weliswaar geïnventariseerd, wat in veel gevallen overigens niet heeft geresulteerd in beschermingsmaatregelen.

Veel provincies en gemeenten voeren echter totaal geen beleid. Gevolg is dat gemeenten vaak overvallen worden door een sloopaanvraag en dat zij, ondanks de publieke onrust die rond een mogelijke sloop meestal ontstaat, een sloopvergunning niet kunnen weigeren.

De eerste stap die gezet moet wor-

Gemeenten worden vaak overvallen door aanvraag sloopvergunning

den is een structureel aanwijzingsbeleid door de landelijke overheid, waarbij zij na de modernisering van de monumentenzorg ook de kans moet grijpen om kerken van jonger dan vijftig jaar aan te wijzen. De lijst van wederopbouwkerken moet uitgebreid worden met minimaal vijftig gebouwen en/of ensembles. Gezien het tempo waarmee kerken verdwijnen, pleiten wij voor een aanwijzingsronde via spoedprocedure, vergelijkbaar met de snelle inventarisatie en aanwijzing van 19de-eeuwse kerken in 1974. Naast de landelijke overheid moeten ook provincies en gemeenten spoedig overgaan tot het aanwijzen van tientallen belangrijke en beeldbepalende kerken als monument.

Het aanwijzen van meer monumenten is een belangrijke eerste stap naar een betere toekomst voor dit erfgoed, maar herbestemming is de daadwerkelijke sleutel tot behoud. Bij kerken stuit hergebruik tegenwoordig, zoals gezegd, vaak op problemen. Sloop en nieuwbouw zijn daardoor in de ogen van veel bestuurders nog steeds de beste en makkelijkste oplossing.

Een nieuw probleem bij het onderzoek naar hergebruik van kerken en kloosters is de krimp van de bevolking. Veel leeglopende kerken liggen buiten de Randstad, zoals in Limburg, in gebieden waar de komende decennia sprake is van bevolkingskrimp en dus van afnemende economische en ruimtedruk. Dit zorgt in die gebieden vaak voor een overschot aan vastgoed, waarop in feite niemand zit te wachten.

Gemeenten in deze gebieden dienen zich te realiseren dat sloop van beeldbepalende gebouwen niet de beste optie is. Zorgvuldig herbestemmen van de monumentale objecten kunnen juist een bijdrage leveren aan het leefbaar houden van leeglopende wijken en dorpen.

om de onderhandelaars van alle partijen tegelijk in een 'arena' bijeen te brengen, maar in principe is een gelijktijdig onderzoeken van alle meerderheidscombinaties een eerlijke methode dan de nu gevolgde volgorde.

Ook de 'traditie' dat de grootste partij het voortouw neemt omdat die de minister-president zou moeten leveren, kan met deze methode op de helling. Zodra een meerderheidscombinatie is ontstaan, mag de grootste partij de minister-president leveren, tenzij natuurlijk bij de onderhandelingen anders is overeengekomen.

Flip Spiekerman, Amsterdam

EU-leiders, laat ons niet weer in de steek, voer die transactiebelasting in

Een belasting op financiële transacties straft met chirurgische precisie juist die markten en financiële instellingen die het sterkst hebben bijgedragen aan de crisis. Invoeren dus.

Sony Kapoor
Voormalig zakenbankier
Directeur denktank
Re-Define

Onze leiders laten ons in de steek! Nu bezuinigingsprogramma's pijn beginnen te doen, worden de inwoners van de EU onrustig. Ze twijfelen aan het vermogen van hun leiders ervoor te zorgen dat de financiële sector betaalt voor de schade die ze heeft veroorzaakt. Ook blijft nieuwe regelgeving, om herhaling van de crisis te voorkomen, gevaarlijk incompleet. Op beide fronten valt vooruitgang te boeken met een belasting op financiële transacties, beter bekend als FTT (Financial Transaction Tax). Dat EU-leiders, voor de G-20 top aanstand weekende in Toronto, hun steun hebben uitgesproken voor de FTT is een goede zaak. Maar als stopzeggende actie uitblijft, zal die steun niet meer dan holle retoriek zijn.

Wat moeten de Europese leiders

doen? Ten eerste moeten ze tegen hun collega's in de G-20 zeggen dat de EU sowieso, met of zonder hun steun, doorgaat met de FTT. De helft, of misschien wel meer, van de 200 miljard dollar die aan transactiebelasting in de EU zal omgaan, zal betaald worden door belastingbetalers buiten de Europese Unie. Dus er is een voordeel voor degene die de FTT als eerste invoert.

Ten tweede moet de FTT niet worden gezien als een botte belasting die alleen maar opbrengsten kent. Zie het als een instrument dat met chirurgische precisie flexibel kan worden gebruikt om verschillende beleidsdoelen te bereiken. De transactiebelastingtarieven moeten in verschillende markten en in verschillende perioden variabel zijn. Complexe, ondoorzichtige markten zoals die van derivaten moeten gestraft worden met hogere tarieven, overeenkomstig hun bijdrage aan het systeemrisico. Ook kunnen de belastingtarieven verhoogd worden om oververhitte financiële markten af te koelen. En weer verlaagd als de markt in elkaar zakt. Dit 'tegen de wind in leunen', is een goede aanvulling op het plannen van anticyclische kapitaalreizen voor banken. Het zal de cumulatieve buitensporige risico's beperken.

Ten derde zal de FTT ook belastingontduiking verminderen. Zowel Brazilië als India hebben in het recente

verleden de informatie die ze kregen door de transactiebelasting, gebruikt om belastingontduiking aan te pakken. En een Chinese ambtenaar suggereerde onlangs om buitenlandse markten te belasten om zo speculanten te achterhalen. Deze informatie op transactieniveau kan elektronisch worden bijgehouden. Dat zal belastingontduiking tegengaan en financiële toezichthouders helpen om beter in de gaten te houden welke risico's genomen worden. Ook transacties met belastingparadijzen kunnen met hoge tarieven worden bestraft.

Ten vierde maakt een FTT het economisch onaantrekkelijk met hoge frequentie financiële transacties te

Belastingbetaler betaalt nog steeds de prijs voor het 'met rust laten' van financiële wereld

vinciemiljoenen nog onbetaalbaar is. Omdat Peters dat potje voor prestigeprojecten waar hij leuk mee kan strooien in bestuurlijk Gelderland, heilig heeft verklaard, bezuinigt hij op sociale en culturele regelingen. Hij doet of hij niet anders kan, maar het is een politieke keuze. En wel een keuze die onnodig en onaanvaardbaar is. Temeer daar de redenering dat gemeenten die bezuinigingen wel kunnen opvangen niet opgaat. Zij hebben geen miljardenvermogen.

En dan is er nog de vraag waarom er zoveel haast geboden is. Over een kleine negen maanden, in maart 2011, zijn er verkiezingen voor Provinciale Staten. Waarom laat de gedeputeerde de kiezer niet aan het woord en worden nu opnieuw met veel haast onherstelbare besluiten genomen?

Eerder was dat al het geval bij de verkoop van nutsbedrijf Nuon aan een groot en vies buitenlands bedrijf (het Zweedse Vattenfall). Een overhaast besluit naar nu blijkt, want de splitsingswet houdt geen stand bij de rechter. Daarmee valt de hele logica voor de snelle 'gedwongen' verkoop weg. Maar kennelijk heeft de gedeputeerde van die fout nog niets geleerd. Opnieuw hangt hij de stoere bestuurder uit die 'gedwongen' wordt 'steviger' besluiten te nemen, maar opnieuw is dat volstrekt onzin.

doen. Door zo het belang van computergedreven, trendvolgende handel te reduceren – de handel die ervoor zorgde dat in augustus 2007 en mei 2010 de markten ontregeld raakten – vermindert de transactiebelasting het systeemrisico en maakt ze de markten minder gericht op de korte termijn.

De financiële sector zal zich ongetwijfeld in vele bochten gaan wringen. Dat is niet erg. Het zal door kiezers worden opgevat als een signaal dat de EU-leiders eindelijk doen wat goed is. Het maakt niet uit wat ze zegt, de weerstand van de financiële sector is niet gebaseerd op oprechte twijfel over de haalbaarheid van de FTT, of zorgen over de efficiency van de markt, maar op puur eigenbelang – niet meer belasting willen betalen.

Het is tijd voorbij te gaan aan dit steeds terugkerende argument van de financiële sector: 'wat wij doen is rakettechnologie, u begrijpt het niet, als u iets probeert te veranderen, dan stort het systeem in, dus laat ons met rust'. Wij, de belastingbetalers, betaalen nog steeds de prijs voor het 'met rust laten' van de financiële wereld.

De sector zal roepen dat de kleine spaarders er uiteindelijk voor opdraaien. Dat probleem is opgelost met een systeem dat iedereen met minder dan 50 duizend euro aan spaargeld uitzondert en terugbetaalt. Ze zullen zeggen dat hoge tarieven de markt beschadigen. Dat bezwaar

Voetbal als pilot voor slim werken

Nederland speelt komende week de achtste finale van het WK voetbal en dan komt door het aanvangstijdstip de vraag weer naar boven of Oranjefans in werktijd naar de wedstrijd mogen kijken. De voetbalwedstrijden in werktijd kun je zien als kleine pilotprojecten op het terrein van slim werken, werken dat niet aan tijd en plaats gebonden is. Je gaat een uur eerder naar kantoor, werkt na de wedstrijd wat langer door of maakt gebruik van inlogmogelijkheden vanaf een andere werkplek dan de gebruikelijke. Bijvoorbeeld door thuis te werken.

De techniek faciliteert deze flexibiliteit. Het softwareprogramma Google Apps biedt de gebruiker de mogelijkheid vanachter elke pc of mobiele verbinding met collega's agenda's, documenten, gedachten en beeld te delen. Scholen krijgen deze functionaliteit gratis aangeboden door Google. Waar het nog aan ontbreekt, is een flexibele houding van het management. De leidinggevende die alleen maar gelukkig is als er op de werkvloer enkele

kun je wegnemen door de transactiebelasting te laten ingaan met een heel laag tarief en dat dan langzaam te verhogen, met regelmatige beoordelingen van de impact van die verhogingen.

Ze zullen beweren dat de transactiebelasting ontdoken zal worden. Maar met lage tarieven, die al flink wat opleveren, zijn de kosten van het ontduiken van de FTT hoger dan de te betalen belasting. Bovendien wordt het ontduiken van de FTT bemoeilijkt doordat transacties steeds meer elektronisch worden gesloten, door de nieuwe regels over geconcentreerde verrekening, door het bijhouden van de derivatenhandel en door het steviger toezicht.

Ze zullen zeggen dat een bankbelasting voldoende is. Maar dat is niet zo. Die heffing op de balans van een bank treft vooral gewone banken. Ze kan ertoe leiden dat het krediet van banken wordt weggeduwd naar het schaduwbankstelsel en de financiële markten. Een transactiebelasting treft echter vooral hedgefondsen en vermogensbeheerders, waarbij geen sprake is van het wegduwen van krediet en waarbij een gelijk speelveld voor banken en markten blijft bestaan. Het is niet bankbelasting of maar én transactiebelasting.

Het zal de EU-leiders duidelijk zijn dat de argumenten sterk in het voordeel van de FTT pleiten. Laat ons niet weer in de steek. Doe het gewoon!

tientallen mensen aan het werk zijn, gaat terrein verliezen.

Uit onderzoek van de Taskforce Mobiliteitsmanagement blijkt dat nog geen 10 procent van het topmanagement zich hiervoor inspannt. Van de werknemers wijkt 44 procent wel eens af van de gebruikelijke tijden en er is behoefte aan meer. De werknemers waarderen hun werkgever op dit punt met 5,2. De fysieke aanwezigheid van medewerkers op de werkvloer zegt niets over hun output, zeker niet als ze in de tijd van de baas op internet bijvoorbeeld hun profielen bij sociale netwerken zitten bij te houden. Door thuis te werken, kan de productiviteit door minder reistijd zelfs stijgen en wordt de balans met het privéleven verbeterd.

Belangrijker is het met de werknemer periodiek afspraken te maken over productiviteit en daar regelmatig op te toetsen. Dan kunnen er moeiteloos een paar voetbalwedstrijden tussen-voor en is het zelfs niet erg als Nederland de finale haalt.

Dennis Mulken is partner van Perceptum, specialist slim werken.